

Öğretim amaçlı videolarda öğretmen yakınlığı: açık sınıf örneği

Yrd. Doç. Dr. Ayşenur İNCEELLİ^a
Yrd. Doç. Özden CANDEMİR^a

^a Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye 26470

Özet

Daha etkili bir öğrenmeye destek olmak amacıyla öğrenci ve öğreticiyi bir araya getiren, öğrenciye soru sorma ve tartışma olanağı veren, stüdyoda sınıf atmosferinin oluşturulduğu, *Açık Sınıf* ders videoları, öğretim amaçlı videolar kapsamında yer alan yapım biçimlerinden biridir. Bu çalışmada Açık Sınıf'ta ders anlatan öğretim üyelerinin; öğrencilere ismiyle hitap etme, olumlu görüş ve düşüncelerini övme, mizah kullanımı gibi sözel; gülümseme, göz teması, jest-mimik, baş ve beden hareketleri gibi sözel olmayan unsurlardan oluşan “öğretmen yakınlık davranışları”, belge analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada, Açık Sınıfta ders veren öğretim üyelerinin öğretici yakınlığı sergilemede sınırlı kaldıkları saptanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında, yakınlık davranışları Açık Sınıfta ders anlatan öğretmenlerin görüşleri açısından yarı yapılandırılmış görüşmelerle değerlendirilmiştir. Öğreticiler stüdyo ortamında ders anlatmanın ayrı bir teknik ve sorumluluk gerektirdiğini, yakınlık davranışları sergilemede kendilerini sınırlayan pek çok etken olduğunu ve bununla ilgili yeterli eğitimlerden sonra ekran karşısına çıkmanın daha uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen yakınlığı, sözel yakınlık davranışları, sözel olmayan yakınlık davranışları, öğretim amaçlı video, uzaktan eğitim.

Abstract

Open Class video lessons are for supporting purpose of more effective education get to gather students and teachers as like “class” together in studio. The students in the studio can ask some questions to teacher and discuss some subject. This study is focussed teacher immediacy and investigated the Open Class Teacher’s verbal and nonverbal immediacy behaviors. By a document analysis programs evaluated the elements of verbal immediacy like, being addressed by student by name, positive feedback to student, using humor etc. and nonverbal immediacy such as smiling, eye contact, gesturing ect. The study has revealed that in “Open Class” teachers although try to make use teacher immediacy they could not establish intended level of immediacy with students. In the second period teachers immediacy try to find by semi-structured interviews. Teachers said that to teach into studio needs very different technic and responsibility. Teachers also said that to show teachers immediacy there are many limited factors. Problems can solve pre education .

Keywords: Teacher immediacy, verbal immediacy behaviors, nonverbal immediacy behaviors, instructional video, distance education.

Kaynak Gösterme

İnceelli, A., ve Candemir, Ö. (2016). Öğretim amaçlı videolarda öğretmen yakınlığı “açık sınıf örneği”. *AUAd*, 2(1), 8-35.

Giriş

Öğretmenin sınıf içi etkinliklerde gülümseme, göz teması, baş-beden hareketleri, jest ve mimikler gibi sözel olmayan ve öğrenciye ismiyle hitap etme, olumlu görüş ve düşünceleri övme, mizah kullanma gibi sözel yakınlık davranışları, öğrencilerin duyuşsal, davranışsal ve bilişsel öğrenme alanlarında güçlü bir etkiye sahip olan ve öğrenci güdülenmesini arttıran unsurlardır. Öğretimsel iletişim alanyazınında önemli bir yere sahip olan öğretmen yakınlığı, yüz yüze sınıflardaki gibi, öğrenenle öğretene arasında etkileşimin olduğu her türlü uzaktan eğitim ortamında bir öğretim iletişimi değişkeni olarak karşımıza çıkar. Uzaktan eğitime yönelik sınıf ortamının yaratıldığı öğretim amaçlı videolarda öğretmen yakınlığı, üzerinde durulması gereken önemli konular arasındadır. Bu çalışmada öğretmen yakınlığı, bir öğretim amaçlı video olarak öğrenenle öğreticiyi stüdyoda bir araya getiren *Açık Sınıf* örneğinde ele alınmıştır.

Çalışmanın bu alandaki uygulayıcılara yol göstereceği ve yapılacak araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Araştırma Sorunsalı

Öğretim amaçlı videolar, öğreticinin konu anlatımının grafik, animasyon, örnek olaylar gibi unsurlarla desteklendiği video kayıtlarıdır. Açık Sınıf örneğinde olduğu gibi bazı yapımlar biçimlerinde öğrenciyle öğretici stüdyoda bir araya getirilir. Bu yapımlar biçiminde amaç, stüdyo öğrencisiyle öğretici arasındaki etkileşimle izleyenlerin ilgisini çekmektir. Bu nedenle öğreticiden konuya hâkimiyetinin yanında, yakınlık davranışlarını sergilemesi de beklenir. Bu çalışmada, daha etkili bir öğrenmeye destek olmak amacıyla öğrenci ve öğreticiyi bir araya getiren, öğrenciye soru sorma ve tartışma olanağı veren, stüdyoda sınıf atmosferinin oluşturulduğu, *Açık Sınıf* ders videoları, öğretmen yakınlığı açısından ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, Açık Sınıf'ta ders anlatan öğreticilerin stüdyo öğrencilerine yönelik, sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışlarının düzeyini ve bunları etkileyen nedenleri ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın birinci aşamasının soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Açık sınıf ders videolarında öğreticiler sözel olmayan yakınlık davranışlarını ne ölçüde sergilemektedir?
2. Açık sınıf ders videolarında öğreticiler sözel yakınlık davranışlarını ne ölçüde sergilemektedir?

Araştırmanın ikinci aşamasının soruları ise şu şekildedir:

1. Açık sınıf ders videolarında öğreticilerin sözel olmayan yakınlık davranışlarını sergileme durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Açık sınıf ders videolarında öğreticilerin sözel yakınlık davranışlarını sergileme durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırma, niteliksel bir araştırmadır. Araştırmanın katılımcıları, 09.01.2012-01.06.2012 tarih aralığında Açık Sınıf videolarında ders anlatan öğretim üyeleridir. Araştırma, görüşmeyi kabul eden katılımcılarla sınırlıdır.

İlgili Alanyazın

Görüntü, ses ve hareketin sunduğu olanaklar değişik ve çok sayıda sunuş biçimine sahip olan videoyu öğretim ortamları için de uygun bir araç yapar. Banttan veya canlı yayınlanan televizyon derslerinin yanı sıra günümüzde video konferans uygulamaları, eşzamanlı veya eşzamanlı olmayan dersler ve çoklu ortam uygulamaları gibi öğrenme ortamlarında video göz ardı edilemez. Öğretim amaçlı videolarda, bir başka deyişle ders videolarında düz anlatım (sunucu, öğretici, tanık), oyunlaştırma (dramatizasyon, demonstrasyon, fantezi karakterler), belgesel, animasyon, grafik, röportaj ve karşılıklı konuşma biçimlerinden ya da tüm bunların karmasından yararlanılabilir.

Ders videolarında çekimin yapıldığı stüdyoya, hedef öğrenciler içinden konuklar getirmek de sıkça kullanılan bir yöntemdir.

“Bu kişiler -genellikle bir sınıf ortamı içinde- programın çekimi anında konuyu öğrenebilirler. Bu tekniğin en önemli sorunu, stüdyodaki öğrencilerin ekran başındaki hedef izleyicilerle öğrenme süreci açısından farklı uyarılar tarafından etkilenmeleridir. Bu da her iki durumdaki öğrencinin aynı konuya farklı tepki göstermesine neden olacaktır. Eğer sunucu ya da TV öğretmeni doğrudan stüdyodaki öğrencilere yönelik konuşuyorsa ekran karşısındaki izleyiciler konuya sadece kulak misafiri olabilirler. Çünkü öğretim süreci stüdyodaki öğrencilere yöneliktir” (Kılıç, 1987).

Bir başka deyişle etkileşim, stüdyo öğrencisi ile öğretici arasındadır. Öğretici, stüdyodaki ortamı yönetme becerisinin yanı sıra öğrencilerle güçlü bir etkileşim kurarak nihai amaç olan ekran karşısındaki öğrenciye de ulaşmış olacaktır. Bu noktada öğreticinin rolü teknoloji, tasarım özellikleri, öğrenci başarısı ve tatmini gibi konular kadar önemlidir.

Nitekim Ostendorf (1997) uzaktan eğitimin başarısını ileri teknolojiden çok, iyi tasarlanmış derslere, öğrenmeye hazır öğrencilere ve usta öğreticilere bağlar.

Dinquan'a (1998) göre de uzaktan eğitim sisteminin kapsamlı ve genel çerçevesinde öğretici, *“sınıfta yüz yüze ders veren öğretmenden farklı olarak “uzaktan eğitim teknolojisini ve öğretme yöntemlerini uygulayabilen, uzaktan eğitimin ilkelerini iyi bilen, çağdaş eğitim-öğretim araçlarını kullanarak yüz yüze olmayan danışmanlık temeline dayalı eğitim-öğretim hizmetlerini yapabilen kişidir”*. Günümüzdeki bu rol değişimi, öğretmenlerin geleneksel yöntemlerle ders veren öğretici konumundan konu uzmanı, eğitsel kaynak yöneticisi, ders yazılımı tasarımcısı ve danışman konumlarına gelmesini sağlamıştır. Bu noktada eğitimcinin farklı bir ortam kullanırken eğitim amaçlarını nasıl yakaladığı, sahip olduğu iletişim becerilerini uzaktan eğitim ortamlarındaki teknolojiye uygun biçimde kullanıp kullanmadığı önem kazanır. Son yıllarda alan yazında üzerinde durulan, *“öğretmen yakınlığı”* kavramı da bu duruma yeni bakış açıları getirmektedir.

Öğretmen yakınlık davranışları, öğretmenin öğrencileriyle iletişiminde onlara yönelik sözel ya da sözsüz olumlu davranışları olarak tanımlanır. Kavram ilk önce Mehrabian (1969) tarafından sözsüz iletişimi artıran davranışlar olarak tanımlanmış, daha sonra Gorham (1988) tarafından bu kavrama öğretmen ve öğrenciler arasındaki psikolojik yakınlığı artıran sözlü iletişim eklenmiştir (Hutchins, 2003).

Öğretmenin sınıf içi etkinliklerde bazen bilinçli olarak yaptığı, bazen de kendisinin bile farkında olmadığı gülümseme, göz teması, baş-beden hareketleri, jest ve mimikler gibi sözel olmayan ve öğrenciye ismiyle hitap etme, olumlu görüş ve düşünceleri övme, mizah kullanma gibi sözel yakınlık davranışları, iletişim sürecinin başarısını etkileyen önemli unsurlardır. *“Bunlar Mehrabain'a (1981) göre, sınıf içi iletişimde kaynaktan alıcıya gönderilen olumlu tutumları yansıtmakta ve yakınlık olarak nitelendirilmektedir. Mehrabain, yakınlık davranışlarının kişiler arasındaki iletişimi arttırarak hem fiziksel hem de psikolojik mesafeyi azalttığını ifade etmektedir. Gorham (1988), öğretmen-öğrenci iletişiminde öğretmen yakınlık davranışlarının öğretmen-öğrenci ilişkisini zenginleştirdiğini söylemektedir. Öğretmenin sözel ve sözel olmayan yakınlığının öğrencilerin duyuşsal (Andersen, 1979; Butland ve Beebe, 1992; Christensen ve Menzel, 1998; Christophel, 1990; Gorham, 1988; Plax, Kearney, McCroskey ve Richmond, 1986), davranışsal (Christensen ve Menzel, 1998) ve bilişsel öğrenme alanları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Öğretmen yakınlığının ayrıca öğrenci güdülenmesini arttırdığı da bilinmektedir*

(Christensen ve Menzel, 1998; Christophel ve Gorham, 1995; Frymier, 1993)” (Geçer ve Deryakulu, 2004).

“Yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin sözel olmayan davranışlarının kendi beklenti ve tutumlarını belirttiği, sınıf içi etkileşimlerini düzenlediği, içeriği örneklendirerek veya yapılandırarak öğrencilerin sözel malzemeyi anlamalarını kolaylaştırdığı görülmüştür (Klinzing ve Jackson 1987, 589-600)” (Ergin ve Geçer, 1999).

Kearney (1985) yakınlık, samimilik ve rahatlığın öğrencinin öğrendiğini gösteren belirteçler olduğunu ve öğrencilerin, öğretmenlerin samimi davranışlarına karşı oldukça duyarlı olduğunu saptamıştır. Christophel (1990) yaptığı araştırma sonucunda yakınlık algısının istendik yönde öğrenme çıktılarıyla yüksek ilişkisinin olduğu sonucuna varmıştır. Öğrencilerin sosyal bulunuşluk algısının ve yakınlık derecesinin yüksek olduğu öğreticilere karşı daha olumlu bakış açısına sahip olduğunu; bu bakış açısının da derse ve ders içeriğine karşı iyimser tavır geliştirmelerini sağladığını belirtmiştir. Burgoon ve arkadaşları (1984), sözsüz davranışlarla gerçekleşen mesajları incelemişler ve yüksek derecede yapılan göz teması, yakınlık, vücut dilini kullanabilme, gülümseme gibi tutumların daha yüksek seviyede samimiyet, güven, çekicilik duyguları yaratırken; göz temasının olmayışı, uzak duruş, surat asma gibi tutumların da ayrılık, dokunulmazlık gibi duygular oluşturduğunu saptamışlardır” (Kip ve Aydın, 2008).

Jensen (1999), sözel yakınlık davranışlarından haberdar olmayan ya da kullanmayan eğitimcilerin, bir yakınlık eğitim programına katıldıktan sonra bunları kullanmayı başarıyla öğrenebileceklerini göstermiştir. Eğitime katılan öğreticilerin sözlü yakınlık davranışlarının % 42 oranında arttığı saptanmıştır. Sonuç olarak kontrol grubuna oranla sınıfa öğrenci katılımında % 59’luk artış deneyimlenmiştir (Hutchins, 2003).

Uzaktan öğretim bağlamında, Hackman ve Walker (1990), etkileşimli televizyon sınıfında öğretmen yakınlığının öğrenci memnuniyeti ve öğrenmesine katkıda bulunduğunu ortaya çıkarmışlardır. Yüz yüze öğretimle uzaktan öğretimdeki öğrencilerin sosyal bulunuşluk algılarının düzeyleri arasında farklılıklar olduğunu göz önünde bulunduran araştırmacılar; jest-mimik kullanımı, gülümseme, ses tonu değişikliği, soru sorma, öğrencilere isimleri ile seslenme, geribildirim verme, cesaretlendirme gibi davranışların uzaktan öğretimde de öğrencilerin memnuniyetini ve öğrenmelerini olumlu yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir (Kip ve Aydın, 2008).

Özetlenen çalışmalar, öğretmen yakınlığının öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Öğretim amaçlı videolarda da sunum yapan

öğreticilerin öğretmen yakınlığı konusunda donanımlı ve bilgi sahibi olmaları, öğrenmeye ve yapılan işin niteliğine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda çalışmanın kuramsal temelini öğretmen yakınlığı kavramı oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel bir durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışması; genellikle bir grup katılımcı üzerinde gerçekleştirilmekte ve bir durumu veya olayı derinlemesine incelemek, değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008). Bu çalışmada da Açık Sınıf ders videolarındaki öğretmenlerin öğretmen yakınlığı davranışlarının hangi düzeyde olduğu ve bu yakınlık davranışlarını sergilemelerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu incelenmektedir.

Araştırma Alanı ve Katılımcılar

Bu araştırma, TRT Okul Kanalında yayınlanan ve halen internet ortamında da ulaşılabilen Açık Sınıf ders videolarının incelenmesi ve burada ders anlatan öğretim üyeleri ile 2015 yılında yapılan görüşmelerle gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan 09.01.2012- 01.06.2012 tarihleri arasında, 16 ders için her birinden 11'er program olmak üzere toplam 176 Açık Sınıf ders videosu yayınlanmıştır. Bu derslere katılan öğretim üyesi, yardımcı öğretim üyesi veya alandan gelen konuk sayısı 59'dur. Birden fazla öğreticinin yer aldığı programlarda farklı bir etkileşim yaşandığı için araştırma kapsamına dersleri tek başına sunan 32 öğretim üyesi alınmıştır. Bir öğretim üyesinin ders sunumu, ön test için kullanıldığından değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan 31 öğretim üyesinin hangi Açık Sınıf dersinin inceleneceği ise rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın birinci bölümünde, Açık Sınıf ders videolarındaki öğretmenlerin “sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışları belge analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu tekniği kullanmanın amacı, belge analizinde kullanılan film, video, fotoğraf gibi görsel malzemelerin araştırmacılara önemli avantajlar sunmasıdır. Bunlar; yüz ifadeleri, vücut hareketleri ve mimikler gibi sözel olmayan davranışları orijinal formunda ve belirli bir süreklilik içinde

sunması; araştırmacı tarafından birden fazla ve değişik aralıklarla aynı davranışları izleme ve tekrar edilmesi zor veya nadiren oluşan olay saptanmasına olanak vermesidir (Patton, 2002). Araştırmacılar tarafından öncelikle ilgili alanyazın taraması gerçekleştirilerek öğretmen yakınlığı üzerine yapılmış çalışmalar incelenmiş, bunun sonucunda stüdyoda çekilen ders videolarının özellikleri göz önüne alınarak sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışları için bir değerlendirme formu oluşturulmuştur. Sözel öğretmen yakınlık davranışları için Gorham'ın ve sözel olmayan öğretmen yakınlık davranışları için Richmond, Gorham ve McCroskkey'in geliştirdikleri ölçeklerden (Christophel, 1990) yararlanılmıştır. Araştırmanın ilk aşaması için düzenlenen değerlendirme formunda, sözel yakınlık davranışlarını ölçmeye yönelik 9, sözel olmayan davranışları ölçmek için 8 maddelik iki sınıflama yapılmıştır. "Evet" "Hayır" ve "Kısmen" şeklinde üçlü derecelendirme kullanılmıştır.

Örnekleme dâhilindeki ders videoları, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı izlenerek sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışları formuna işlenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, birinci bölümden elde edilen verilerden yola çıkılarak Açık Sınıf ders videolarındaki öğretmen yakınlık davranışlarının gerçekleştirilme durumu üzerine öğreticilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşme tekniğinin kullanılmasının ana amacı, Siedman'a (1991) göre genellikle bir hipotezi test etmek değil; aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktır (Akt. Türnüklü, 2000). Çalışmada yarı-yapılandırılmış sorularla, katılımcıların öğretici yakınlık davranışlarını gerçekleştirmeye yönelik deneyimleri ve bu deneyimleri çerçevesinde görüşleri alınmıştır. 32 öğretim üyesinden görüşmeyi kabul eden 18 öğretim üyesi ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, ses kayıtları ayrı ayrı görüşme formlarına aktarılmıştır. Her bir soru için verilen yanıtlar, ilgili sorunun altında kategorilendirilerek işaretlenmiştir. Veriler belirlendikten sonra bulguların tanımlanması ve yorumlanmasına gidilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme sorularının, araştırmanın soruları ile uyumlu ve amacına uygun olacak şekilde hazırlanması göz önünde bulundurulmuştur.

Bu bağlamda, araştırmanın ikinci aşamasının yarı-yapılandırılmış görüşme soruları şu şekildedir:

1. Açık sınıf ders videolarında öğreticilerin sözel olmayan yakınlık davranışlarını sergileme durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Açık sınıf ders videolarında öğreticilerin sözel yakınlık davranışlarını sergileme durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın birinci ve ikinci bölümü için kullanılan veri toplama araçlarının güvenilirlik çalışmaları aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanmıştır (Gay, 1987; Miles ve Huberman, 1994):

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

Hesaplama sonucunda birinci bölüm için güvenilirlik % 94,5; ikinci bölüm için % 92,6 olarak bulunduğundan, değerlendiriciler arasında güvenirlüğün sağlandığı söylenebilir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci, Aralık 2014- Nisan 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar Açık Sınıf ders videolarına, internet üzerinden ulaşarak belge analizini tamamlamışlardır.

Araştırmanın ikinci aşamasında örneklem kapsamına giren 32 öğretim üyesiyle ayrı ayrı görüşme talep edilmiş, 18 öğretim üyesi görüşmeyi kabul etmiştir. Aralık 2014-Nisan 2015 tarihleri arasında her bir öğretim üyesi ile 30-75 dakikalık görüşmeler yapılmıştır. Veri toplama sürecinde, herhangi bir veri kaybının yaşanmaması için görüşmeler bilgisayara kaydedilmiştir.

Veri Analizi

Sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışları için değerlendirme formuna işlenen bilgiler sayısal verilerle ifade edilmiştir. Bu veriler öğreticilerin yakınlık davranışlarını yeterince sergileyemediğini ortaya koymuştur.

Araştırmanın ikinci aşamasında yarı-yapılandırılmış bireysel görüşmelerin ardından toplanan verilerin deşifre işlemleri gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler kapsamında katılımcılara yöneltilen iki soru için her bir katılımcının verdiği yanıtlar bir tablo üzerinde birleştirilmiştir. Sonra her soru için araştırmacılar tarafından ayrı ayrı ana tema(17) ve temalar (100) belirlenmiştir. İki araştırmacının da sonuçları karşılaştırılarak analiz süreci tamamlanmıştır.

Etik Konular

Araştırmacılar katılımcıların haklarının sağlanması konusunda, kendilerine telefonla ulaşarak araştırmadan kısaca söz etmiş ve araştırmanın gönüllük ilkesine dayandığını belirtmişlerdir. Daha sonra belirlenen tarihlerde, olumlu yanıt veren katılımcılarla ofislerinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında ses kaydı yapılacağı, kayıtların üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı ve sağlanan verilerin araştırma dışında başka bir amaçla kullanılmayacağı yönünde hatırlatmalar yapıldıktan sonra görüşmelere başlanmıştır.

Araştırmanın Güçlü Sınırlı Yönleri

Araştırmanın güçlü yönü, var olan bir durumun saptanmasıyla yetinmeyip bunun nedenlerini de sorgulayan iki aşamalı bir çalışmadır.

Çalışmanın sınırlı yönleri ise doküman analizinin özelliklerinden kaynaklıdır. Doküman analizinde kullanılan ders videoları kurgulu yapımlar olup 40 dakikalık program süresince sadece öğreticiye odaklanan belgeler değildir. Araştırma, videolarda izlenebilen öğretici davranışlarıyla sınırlı kalmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Açık Sınıf ders videolarından ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara sırasıyla yer verilmiştir.

Belge Analizi Yoluyla Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan Açık Sınıf ders videolarındaki öğretmenlerin “sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışları” belge analizi kullanılarak değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 1 <i>Açık Sınıf Öğreticilerinin Sözel Olmayan Yakınlık Davranışları</i>							
No	Sözel Olmayan Davranışlar	Evet		Hayır		Kısmen	
1.	Ders anlatırken hareketsiz kalmıyor	4	%12,90	17	%54,85	10	%32,25
2.	Öğrencilere yaklaşıyor	2	%6,45	25	%80,65	4	%12,90
3.	Konuşmasıyla uyumlu jest ve mimikler kullanıyor	19	%61,30	1	%3,22	11	%35,48
4.	Konuşan öğrenciyi ilgili ve dikkatli bir şekilde dinliyor	21	%72,42	-	-	8	%27,58
5.	Ders sırasında rahat bir vücut pozisyonunda duruyor	19	%61,30	-	-	12	%38,70
6.	Notlarına bakmadan ders anlatıyor	18	%58,07	-	-	13	%41,93
7.	Konuşurken öğrencilere gülümsüyor	8	%25,80	10	%32,25	13	%41,95
8.	Tekdüze olmayan bir ses tonuyla dersi anlatıyor	7	%22,58	7	%22,58	17	%54,84

Sözel Olmayan Davranışlar. Açık Sınıf öğretmenlerinin sözel olmayan yakınlık davranışları kapsamında ilk olarak, öğretmenlerin stüdyoda yaratılan sınıf ortamındaki hareketlerine bakılmıştır. Yüz yüze eğitim ortamlarında öğretmenin sınıf içinde hareketli olup, ders boyunca masaya ya da kürsüye bağlı ders anlatmaması beklenir. Hareketli bir öğretici izleyicileri daha fazla güdülerken durağan bir anlatıcıya göre daha kolay dikkat çeker. Öğreticilerin hareketli oluşu ayrıca kendilerine olan güvenin bir göstergesi olarak da nitelendirilebilir.

Açık Sınıf dekoru; dersin içeriğine bağlı olarak kullanılan kürsü, yazı tahtası, elektronik grafik düzenekleri ve öğrencilerin oturma alanından oluşmuştur. Öğretici içeriğe bağlı olarak problem çözmek için tahtaya gidebilir ya da konuyu elektronik grafik üzerinde anlatabilir. Bu zorunlu hareketler dışında, öğreticinin program süresince kürsüye bağlı kalmayıp kamera açıları, ışık ve dekorun sınırlılıkları içinde dolaşması beklenir. Örneklem kapsamındaki programlara bakıldığında, bazı öğretmenlerin program süresince zorunlu hareketler dışında sabit kaldıkları, bazılarının ise öğretmen yakınlığının bir göstergesi olarak daha hareketli oldukları saptanmıştır. Buna göre, ders anlatımı sırasında hareket eden öğretmenlerin oranı %12,90 iken program süresince hareketsiz kalan ya da tek bir noktada (kürsüde, dokunmatik ekranın yanında veya tahtada) dersi sürdüren öğretici oranı %55'e yakın olmuştur. Buna karşılık %32,25'lik bir oranda öğretici ise birkaç adımdan oluşan hareketlerle sınırlı bir alanı kullanmıştır.

Yakınlık davranışlarından bir diğeri de öğreticinin öğrencilerle arasına koyduğu fiziksel uzaklıkla ilgilidir. Öğreticinin öğrencilere yakın bir mesafede dersi anlatması, ortam uygunsuz sınıf içinde gezinmesi, öğrencilere doğru eğilmesi, yakınlık davranışını artıran birer gösterge olmaktadır. Açık sınıf öğrencilerinin yerleşim düzeni öğreticiye öğrenciler arasında dolaşma şansı vermese de, en azından kürsü, tahta ya da grafiklerden uzaklaşıp öğrenciye yaklaşmasına olanak tanır. Bu da öğrencilerde daha çok yakınlık hissi oluşturacaktır.

Tablo 1'in ikinci maddesi öğretmenlerin öğrencilere yaklaşma durumunu ölçmeye yöneliktir. Burada öğrenciyle fiziksel uzaklığı en aza indiren öğretici sayısı 2 (%6,45)'dir. Bu öğretmenler soru sorduklarında ya da yanıtları dinlediklerinde öğrencilere en yakın mesafede dururken, 25 öğretici (%80,65) öğrenciyle arasındaki mesafeyi korumuştur. 4 öğretici ise (%12,90) öğrencilere kısmen yaklaşmıştır.

Sözsüz iletişimin önemli unsurlarından olan jest ve mimiklerin yerinde kullanımıyla da yakınlık yaratılabilir. Öğreticilerin uyumlu jest ve mimik kullanımına bakıldığında, öğretmenlerden %61,30'unun anlatımını jest ve mimiklerle desteklediği, %35,48'inin mimik ve jestleri kısmen kullandığı, 1 öğreticinin (%3,22) ise düz bir yüz ifadesiyle dersi anlattığı saptanmıştır.

Tablo 1'in 4. Maddesi öğreticinin soru soran ve yorumda bulunan öğrencileri dikkatli bir şekilde dinleyip dinlemediğini ölçmeye yöneliktir. Örneklem kapsamındaki 31 dersin 29'unda öğrenciler soru sormuş veya yorum yapmışlardır. Burada öğretmenler %72,42'lik bir oranda, öğrenciyi konuşması süresince bakışlarını başka yöne çevirmeden dikkatle dinlemişler, göz teması kurmuşlardır. %27,58'lik bir oranda öğretici bunu kısmen gerçekleştirmiştir. Öğrenciyi ilgili ve dikkatli bir şekilde dinlemeyen öğretici yoktur.

Jest- mimik, göz teması ve hareketler kadar vücut duruşu da öğretici yakınlığının bir göstergesidir. Öğreticinin vücut duruşuna bakarak da ders anlatımı sırasında rahat veya gergin olup olmadığını anlayabiliriz. Vücut dik durmuyorsa ve eğikse öğretici gergin demektir. Bu durum öğreticinin enerji kaybına neden olacaktır. Omuz hizasında açılmış ayaklar, doğal şekilde bırakılmış eller, eşit olarak dağıtılmış beden ağırlığı ve dik omuzlar rahat bir vücut duruşunun belli başlı göstergeleridir. Tablo 1.'in 5. Maddesi de öğretmenlerin ders anlatımı sırasındaki duruşlarının rahatlığıyla ilgilidir. Araştırmada, öğretmenlerin %61,30'unun rahat bir vücut pozisyonunda ders anlattıkları görülmüştür. Bu öğretmenlerin %38,70'inin kısmen gergin oldukları gözlenmiştir.

Öğreticinin ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakması veya okuması öğreticiyle öğrenci arasındaki yakınlığı azaltıcı bir etkidir. Sürekli notlara bakma eğilimi göz temasını

azaltır. Araştırmada öğretmenlerin %58,07'sinin notlara bakmadan ders anlattığı, %41,93'ünün kısmen de olsa notlarına baktığı gözlenmiştir. Tamamen notlara bakarak ders anlatan öğreticiye rastlanmamıştır.

Öğreticinin öğrenciyle kuracağı ilişkinin güvenilirliğini sağlayan gülümseme, sözel olmayan yakınlık davranışlarının en kolay ve en güçlü biçimlerinden biridir. Yine aynı tablonun 7. Maddesine bakıldığında, konuşurken öğrencilere gülümseyen öğretmenlerin oranı %25,80, hiç gülümsemeyenlerin oranı %32,25, kısmen gülümseyenlerin oranı ise %41,95'tir.

Son olarak sözel olmayan davranışlarda, öğretmenlerin seslerini doğru kullanıp kullanmadıklarına bakılmıştır. Nefesini iyi kontrol ederek “eee... hım...” gibi duraksamalar yapmadan akıcı ve değişken bir ses tonuyla ders anlatan öğretmenlerle tekdüze bir sesle anlatanların oranı (%22,58) aynıdır. Sesini kısmen doğru kullanan öğretici oranı ise %54,84'tür.

Sözel Davranışlar. Tablo 2. öğretmenlerin sözel yakınlık davranışlarını ölçmeye yöneliktir. Bu tablonun ilk maddesinde, öğretmenlerin kişisel deneyim ve bilgilerini öğrencilerle paylaşma durumlarına bakılmıştır. Öğreticilerin kendi gözlem ve yaşantısından yola çıkarak örneklerle dersi anlatmaları, yakınlığı destekleyen bir unsurdur. Ancak Açık Sınıf öğretmenlerinin %83,88'lik bir oranda yalnızca program akışına odaklandıkları ve öğrenim çıktuları doğrultusunda dersi anlattıkları görülmüştür. Kişisel deneyim ve bilgilerini stüdyodaki öğrencilerle paylaşan öğretmenlerin oranı ise %16,12'dir.

Tablo 2 <i>Açık Sınıf Öğreticilerinin Sözel Yakınlık Davranışları</i>							
No	Sözel Davranışlar	Evet		Hayır		Kısmen	
1.	Kişisel deneyim ve bilgilerini öğrencilerle paylaşıyor	5	%16,12	26	%83,88	-	-
2.	Sorular soruyor, öğrencileri konuşmaya teşvik ediyor	17	%54,85	4	%12,90	10	%32,25
3.	Mizah kullanıyor	5	%16,12	25	%80,66	1	%3,22
4.	Öğrencilere isimleriyle hitap ediyor	18	%58,07	13	%41,93	-	-
5.	Açık Sınıf uygulamasının dışında da, kendisiyle iletişim kurulmasına ön ayak oluyor	1	%3,22	30	%96,78	-	-
6.	Öğrencileri övüyor	19	%61,30	12	%38,70	-	-
7.	Soru-yanıt ve yorumları değerlendiriyor	29	%93,55	2	%6,45	-	-
8.	Sohbete yer veriyor	3	%9,67	28	%90,33	-	-
9.	Derste yaptığı hatalardan dolayı öğrencilerden özür diliyor	2	%66,70	1	%33,30	-	-

Sözel yakınlık davranışının eğitsel açıdan önemli maddelerinden biri olan soru sorma ve öğrencileri konuşmaya teşvik etme durumuna bakıldığında; öğretmenlerin %54,85'i 40 dakikalık bir ders boyunca öğrencilere 10'dan fazla soru yöneltirken, %32,25'inin ise kısmen soru yönelttiği (1-10 arasında) gözlenmiştir. Öğreticilerin %12,90'ı ders boyunca öğrencilere soru sormamış ya da konuşmaya teşvik etmeye çalışmamıştır. Bir ders boyunca en fazla sorulan soru sayısı 85 olmuştur. Soruların önemli bir kısmı öğrencilerin bilgi düzeyini ölçmeye yönelikken yoruma dayalı sorulara daha az yer verildiği belirlenmiştir.

Açık Sınıf öğretmenlerinin derslerinde genellikle bilgi vermeye yönelik düz bir anlatım tercih ettikleri gözlenmiştir. Konuşmanın doğal akışı içine yerleştirilmiş mizah, bir taraftan en sıkıcı konuların bile daha iyi anlaşılmasını sağlarken bir taraftan da öğretici ile öğrenci arasındaki yakınlığa katkıda bulunacaktır. Açık Sınıf programlarında mizaha yer veren öğretici oranlarına bakıldığında %16,12'sinin mizah kullandıkları, %80,66'sının ise kısmen mizaha yer verdikleri saptanmıştır. Mizaha hiç yer vermeyenlerin oranı ise %3,22'dir.

Öğretici yakınlığının bir diğer önemli göstergesi de öğrencilere isimleriyle seslenmektir. Öğrencilere ismiyle hitap eden öğretici oranı %58,07 iken, öğrencilere ismiyle hitap etmeyenlerin oranı ise % 41,93'tür. Öğreticiler program süresince öğrencilere farklı biçimlerde seslenmişlerdir. "... Hanım", "Bayan" gibi daha tekil ve daha resmi ya da "sevgili arkadaşlarım", "arkadaşlar", "arkadaşım", "kardeşim", "biz", "hepimiz" gibi samimi ve birleştirici ifadeler programlarda yer almıştır. En sık kullanılan ifade ise "arkadaşlar" olmuştur.

Tablo 2'nin 5. Maddesine bakıldığında ise Açık Sınıf uygulamasının dışında, kendisiyle iletişim kurulmasına ön ayak olan öğretici sayısı yalnızca 1'dir. Bu öğretim üyesi öğrencilere; "yerimi biliyorsunuz, unuttuğunuz ya da sormak istediğiniz şeyler varsa ders dışında da görüşebiliriz" şeklinde çağrıda bulunmuştur.

Sözel yakınlık davranışlarının 6. Maddesi, öğretmenlerin öğrencileri övme düzeyini ölçmeye yöneliktir. Öğrencilerin derse katılımlarıyla ilgili olarak destekleyici, güdüleyici ifadelerin pek çoğu teşekkür etme düzeyindedir. Öğreticiler öğrencilerin verdikleri yanlış yanıtlarda kırıcı ifadeler kullanmamışlardır. %61,30 oranında öğretici öğrencileri överek onları cesaretlendirmiştir.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu (%93,55'lik bir oranla) öğrencilerin soru, yorum ve yanıtlarını içtenlikle değerlendirmiştir.

Öğretici ile öğrenci arasında ders dışı konuların –sohbetin- programda yer alma oranına bakıldığında, bu oranın çok düşük olduğu (%9,67) görülmektedir. Sözelimi bir öğretici baba olduğu haberini öğrencilerle paylaşırken diğerleri gündemdeki olaylara değinmişlerdir.

Derste yaptığı hatalardan dolayı öğrencilerden özür dilemek, öğretici ile öğrenci arasında yakınlığı arttıran davranışlar arasındadır. Tahtadaki örnekleri yanlış çözen veya konu anlatırken yanlış ifade kullanan toplam 3 öğreticiden 2'si özür dilemiştir.

Yakınlık Davranışlarına İlişkin Öğretici Görüşleri

Araştırmanın ikinci aşamasında, *Açık Sınıf* uygulamasında görev alan ve görüşmeyi kabul eden 18 öğretim üyesi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak yakınlık davranışlarını etkileyen nedenler üzerinde durulmuştur.

Sözel Olmayan Yakınlık Davranışlarına İlişkin Öğretici Görüşleri. Bu bölümde öğreticilerin yakınlık davranışlarını gerçekleştirme düzeyleri öğreticilerin görüşleri açısından değerlendirilmiştir. Sözel olmayan yakınlık davranışları kapsamında, öğreticilere yöneltilen ilk soru “Stüdyoda ders anlatırken hareket durumunuz ve hareket alanınız hakkında neler söylersiniz?” olmuştur.

Tablo 3 <i>Stüdyoda ders anlatırken hareket durumunuz ve hareket alanınız hakkında neler söylersiniz?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Stüdyoda sınıftaki kadar rahat hareket ettim.</i>	2
Tahta, dokunmatik ekran veya kürsüyü kullanmak durumunda olduğum için sınırlı bir alanda hareket edebildim.	6
Stüdyo ekibinin çizdiği belirli bir alanda hareket edebildim.	7
Stüdyo ortamını gerçek bir sınıf ortamı olarak görmediğim için rahat hareket edemedim.	2
Dikkati dağıtacak kadar fazla hareket ettim.	1
Çok gergin olduğum için rahat hareket edemedim.	1

Araştırmaya katılan, öğreticilerin büyük çoğunluğu sınırlı bir alanda hareket edebildiklerini belirtmişlerdir. Öğreticiler, derslerin stüdyoda yapılması ve televizyon ekibinden gelen uyarılar nedeniyle çok fazla hareket edemediklerini ve ders anlatımında kullanılan bazı donanımların da hareket alanlarını sınırladığını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan ve hiç hareket edemediğini belirten öğretim üyeleri ise gerekçe olarak çok gergin olduklarını, stüdyo ortamında sınıftaki kadar rahat hareket edemediklerini söylemişlerdir. Bir öğretim üyesi ise hareketlerinin dikkati dağıtacak kadar fazla olduğunu belirtmiştir.

Öğreticilere yöneltilen ikinci soru ise öğrencilere ne ölçüde yaklaştıklarıyla ilgilidir.

Tablo 4 <i>Öğrencilere ne ölçüde yaklaşıyorsunuz?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Yaklaşabildim.</i>	7
Sadece öndeki öğrencilere yaklaşabildim.	2
Teknik sınırlılıklardan dolayı yeterince yaklaşamadım.	7
Tahta, dokunmatik ekran veya kürsüyü kullandığım için öğrencilere yaklaşamadım	2
Çok gergin olduğum için öğrencilere yaklaşamadım	1
Süre sınırlı olduğu için yaklaşamadım	1
Stüdyo öğrencilerini gerçek öğrenciler olarak görmediğim için yaklaşma gereği duymadım.	1

Stüdyoda öğrencilerin çok yakınlarına kadar gidebildiklerini belirten öğretim üyesi sayısı 7'dir. Öğrencilere yaklaşmadıklarını belirten öğretmenler ise bunun nedenleri olarak teknik sınırlılıklar, tahta, dokunmatik ekran veya kürsünün yanından ayrılamama, gerginlik, sürenin sınırlı oluşu, öğrencilerin öğreticide gerçek bir sınıf etkisi yaratamamış olmasını vb. göstermişlerdir. İki öğretim üyesi ise öğrencilere sınırlı ölçüde yaklaşabildiklerini, sadece öndeki öğrencilerin yanına gidebildiklerini belirtmişlerdir.

Öğreticilere yöneltilen 3. soruda kendilerini jest ve mimik kullanımı açısından değerlendirmeleri istenmiştir.

Tablo 5 <i>Jest ve mimik kullanımınız hakkındaki görüşleriniz nelerdir?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Jest ve mimik kullanımına dikkat ettim.</i>	11
Çekimler sırasında rahat değildim, bu nedenle jest-mimik uyumuna dikkat edemedim.	5
Yapım gereği jest ve mimik kullanmıyorum.	1
Kendimi değerlendiremem.	1

11 öğretim üyesi Açık Sınıf programlarında jest ve mimik kullanımına özellikle dikkat ettiğini belirtirken 5 öğretim üyesi, çekimler sırasında kendilerini çok rahat hissetmediklerini, bu nedenle jest ve mimik uyumuna dikkat edemediklerini belirtmişlerdir. 1 öğretim üyesi kendisini değerlendiremeyeceğini, bir öğretim üyesi ise yapısı gereği jest ve mimik kullanmadığını söylemiştir.

Öğreticilere yöneltilen bir sonraki soru da "Stüdyodaki öğrenciler soru sordukları ya da yorum yaptıkları sırada onları dinleme durumunuz konusunda neler söylersiniz?" olmuştur.

Tablo 6 <i>Stüdyodaki öğrenciler soru sordukları ya da yorum yaptıkları sırada onları dinleme durumunuz konusunda neler söylersiniz?</i>	
İfadeler	Frekans
Dikkatli bir şekilde dinledim.	17
Öğrencinin derse katılımı olsaydı daha dikkatli dinlerdim ama onlarla böyle bir etkileşim yaşamadık.	1

Bu soruya neredeyse öğretmenlerin tamamı öğrencileri dikkatli bir şekilde dinlediğini belirtmiştir. Bir öğretim üyesi ise öğrencinin derse katılımı olsaydı daha dikkatli dinleyebileceğini ama onlarla böyle bir etkileşim yaşamadığını belirtmiştir.

Öğreticilere “Ders anlatırken stüdyoda kendinizi sınıftaki kadar rahat hissettiniz mi?” sorusu yöneltilmiş ve aşağıdaki yanıtlar alınmıştır.

Tablo 7 <i>Ders anlatırken stüdyoda kendinizi sınıftaki kadar rahat hissettiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Sınıf ortamını simule ettiği için rahattım.</i>	1
<i>İlk birkaç dakikadan sonra rahatladım.</i>	7
<i>Yapım gereği rahattım.</i>	1
<i>TV deneyimim olduğu için rahattım.</i>	1
Stüdyoda sınıf ortamındaki gibi rahat olamam.	9
Süre sınırlı olduğu için kendimi rahat hissetmedim.	5
Öğrenciyle aramızda sınıftaki gibi bir etkileşim olmadığı için rahat değildim.	4
Dokunmatik ekranı kullanırken yaşadığım teknik sorunlar nedeniyle kendimi beceriksiz hissettim.	1
Yanlış yapmaktan ve bunun yayınlanmasından tedirgin oldum.	3
Kılık kıyafetime dikkat etmek zorunda kalmam beni tedirgin etti.	1
Stüdyodaki kameralardan, ışık kaynaklarından ve teknik sınırlılıklardan dolayı kendimi rahat hissetmedim.	3
Yayın yasaklarıyla ilgili yaşadığım sınırlılıklar nedeniyle kendimi rahat hissetmedim.	1

7 öğretim üyesi çekim sırasında ilk birkaç dakikanın çok gergin geçtiğini belirtmiş ve profesyonel sunucu olmadıkları için özellikle programın başlangıç ve bitiş bölümlerinin kendilerini çok zorladığını ifade etmişlerdir. Bu nedenle programın başındaki gerginlikleri normal olarak görülmelidir. 3 öğretim üyesi TV deneyimlerinin olması, stüdyonun sınıf ortamına benzetilmiş olması ve kişiliklerinden kaynaklanan nedenlerle kendilerini rahat hissettiklerini söylemişlerdir. Diğer öğretmenler ise stüdyodaki çekim ortamının kurmaca bir ortam olması, süre sınırlılığı, öğrenciyle sınıftaki gibi bir etkileşim kuramama, yaşanan teknik

sorunlar, hata yapma kaygısı, TV yayın yasakları ve TV ekranına göre giyinme gibi nedenlerle kendilerini sınıf ortamındaki gibi rahat hissedemediklerini söylemişlerdir.

Öğreticilere “Notlarınıza bakmadan dersi anlatabildiniz mi?” sorulduğunda, 8 öğretim üyesi dersi doğaçlama anlattığını belirtmiştir.

Tablo 8 <i>Notlarınıza bakmadan dersi anlatabildiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Doğaçlama anlattım.</i>	8
Arada sırada notlarıma bakarak ve -veya dokunmatik ekrandaki slaytlardan yararlanarak dersi anlattım.	10

Sınırlı bir sürede bir konuyu anlatma zorunluluğu, öğretmenlerin belli bir akışı izlemelerini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle arada sırada notlarına bakarak ya da ekrandaki görsellerden yararlanarak dersi yürüttüğünü belirten öğretim üyesi sayısı 10'dur. Öğretim üyelerinin dersi doğaçlama anlatma ya da notlarına en az düzeyde bakma çabası belirgindir. Öğreticiler bu amaçla çekim öncesinde gerekli hazırlıkları yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğreticilere sorulan bir diğer soru; ders anlatırken stüdyodaki öğrencilere gülümseyip gülümsemediklerine ilişkindir.

Tablo 9 <i>Ders anlatırken öğrencilere gülümseyebildiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Gülümsedim ve doğal davranmaya çalıştım.</i>	9
<i>Programın başında gergin bir yüz ifadem vardı, sonra rahatladım.</i>	1
Çok gergindim. Sınıftaki kadar doğal davranamadım.	2
Ciddi bir yüz ifadem vardır.	4
Farkında değilim.	2

Öğreticilerin 9'u stüdyoda doğal davranmaya çalıştığını ve gülümsediğini belirtirken 1 öğretim üyesi, duyduğu gerginlik nedeniyle derse ciddi başladığını ancak program ilerledikçe rahatladığını belirtmiştir. 2 öğretim üyesi ise sınıftaki kadar doğal davranamadıklarını belirtirken 4 öğretim üyesi, yüz ifadelerinin zaten ciddi olduğunu söylemiştir. Öğreticilere yöneltilen bir diğer soru ise ses kullanımıyla ilgilidir.

Tablo 10 <i>Ses kullanımınızla ilgili nelere dikkat ettiniz?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Anlatımımı tekdüzelikten kurtarmak için sesimi yükseltip alçalttım. Gereken yerlerde vurgu yaptım.</i>	15
Kulağımla ilgili yaşadığım sorun nedeniyle ses kullanımına dikkat edemedim.	1
Anlatımım tekdüzeydi. Gereksiz tekrarlar yaptım	1
Sesimi beğenmiyorum	1
Mikrofon olduğu için sesimi yeterince yükseltip alçaltmadım	2
Gereğinden hızlı konuştuğumu düşünüyorum.	2
Hatırlamıyorum.	1

Araştırma kapsamında alınan öğretmenlerin 15'i ses kullanımına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Bu kapsamda; anlatımlarını tekdüzelikten kurtarmak için seslerini yükseltip alçalttıklarını ve gereken yerlerde vurgu yaptıklarını söylemişlerdir. Ses kullanımlarıyla ilgili olumsuz değerlendirmelerde bulunan öğretim üyeleri, bunların nedenlerini sağlık sorunları, gereksiz tekrarlar yapma, gereğinden hızlı konuşma, ses tonunu beğenmeme ve stüdyoda kullanılan mikrofonlar nedeniyle seslerini yeterince alçaltıp yükseltememe olarak sıralamışlardır.

Sözel Yakınlık Davranışlarına İlişkin Öğretici Görüşleri. Sözel yakınlık davranışları için sorulan ilk soru, kişisel deneyim ve bilgilerin öğrencilerle paylaşma durumuna yöneliktir.

Tablo 11 <i>Kişisel deneyim ve bilgilerinizi öğrencilerle paylaşabildiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Kişisel deneyim ve bilgileri paylaşmak öğrencilerin ilgisini çektiği için paylaştım.</i>	6
Dersin konusu nedeniyle kişisel bilgi ve deneyimlerimi paylaşmam mümkün olmadı.	3
Zaman yeterli olmadığı için paylaşmadım.	3
TV çekiminde kişisel deneyimlerimi paylaşmak bana uygun gelmediği için gereksiz buldum.	9
Konunun dağılmaması için paylaşmadım.	1
Stüdyodaki öğrencileri gerçek öğrenciler olarak görmediğim için paylaşmadım.	1
Hatırlamıyorum.	1

Öğreticilerden yalnızca 6'sı kişisel deneyim ve bilgilerini öğrencilerle paylaştıklarını, çünkü bu durumun gerçekliği nedeniyle öğrencilerin ilgisini çektiğini söylemişlerdir. Kişisel deneyim ve bilgilerini öğrencilerle paylaşmayan öğretmenler, dersin konusunun uygun

olmayışı, zaman yetersizliği, kişisel deneyimleri paylaşmanın televizyon çekiminde gereksiz bulunuşu, konunun dağılmaması ve stüdyodaki öğrencileri gerçek öğrenciler olarak görmemeleri gibi nedenler göstermişlerdir.

Sözel yakınlık davranışlarının önemli göstergelerinden biri de öğrencilere soru sorup onları konuşmaya teşvik etmektir.

Tablo 12 <i>Ders sırasında öğrencilere soru sorup onları konuşmaya teşvik ettiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Öğrencileri soru sormaya teşvik ettim, konuşturmaya çalıştım.</i>	4
<i>Genelde teknik olmayan basit sorular sorarak öğrencileri konuşmaya teşvik ettim.</i>	2
<i>Dersin konusu soru ve yoruma açık olduğu için etkileşim yaşadık.</i>	2
<i>Öğrencilere sormaları için önceden soru hazırladım.</i>	7
<i>Öğrenciler konuya yakın ve ilgili oldukları için sorduğum sorulara cevaplar geldi.</i>	3
<i>Tanıdığım öğrencilerdi, onlarla olan olumlu etkileşim nedeniyle soru-cevap formatını yakalayabildik.</i>	3
<i>Öğrencilere soru sorup onları konuşmaya teşvik etmeye çalıştım ancak öğrenciden kaynaklanan nedenlerden dolayı yeterli sonuç alamadım.</i>	9
<i>Süre sınırlı olduğu için soru soramadım.</i>	2
<i>Sorduğum sorulara cevap alamadığımda ya da cevabı beklemek istemediğimde soruları kendim cevapladım.</i>	6
<i>Dersin yapısı soru ve yoruma açık değildi.</i>	2

Öğreticilerin büyük bir kısmı, program formatı soru sorup cevaplamaya uygun olsa bile bunu gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir. Öğreticiler öğrenciden kaynaklanan nedenleri birincil neden olarak göstermiştir. Öğrencilere soru soran ancak onlardan gerekli tepkiyi alamayan öğretmenler istenilen sonucu alamadıklarını belirtmişlerdir. Ders süresinin sınırlı ve ders yapısının teknik olması öğretici ile öğrenci arasında soru sorup karşılığında cevap alamamanın bir nedeni olarak belirtilmiştir. Öğreticiler yine de öğrencileri soru sormaya ve konuşturmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Tanıdığı bir öğrenci grubuyla ders işleyen, dersin konusunun soru ve yoruma açık olduğunu belirten ve öğrencilerin konuya yakın ve ilgili olduklarını belirten öğretmenler soru ve cevap konusunda daha kolay etkileşime girdiklerini söylemişlerdir.

Tablo 13 <i>Ders sırasında mizaha yer verdiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Kullandım, gerekli olduğunu düşünüyorum.</i>	4
<i>Çok sık olmamak koşuluyla gerektiği yerde mizaha yer verdim.</i>	4
<i>Süre sınırlı olduğu için kullanamadım.</i>	1
<i>İzleyicinin mizahı nasıl yorumlayabileceği konusunda yaşadığım tedirginlik nedeniyle mizah kullanmaktan kaçındım.</i>	3
<i>Öğrencileri yeterince tanımadığım için espri yapamadım.</i>	3
<i>Gerek duymadığım için mizaha yer vermedim.</i>	5

Ders sırasında mizaha yer verip vermedikleri konusunda, öğretmenlerin dördü mizahın gerekli olduğunu ve kullandıklarını belirtmiştir. Dört kişi sınırlı ölçüde mizaha yer verdiğini belirtirken diğerleri de süre sınırı, öğrencileri yeterince tanıyamama, izleyicinin mizahı nasıl yorumlayacağı konusunda yaşanan tedirginlik ve mizaha gerek duymamak gibi nedenlerle mizaha yer vermediğini söylemiştir.

Öğrencilere nasıl hitap ettikleri sorulduğunda, öğretmenlerden tabloda görülen yanıtlar alınmıştır.

Tablo 14 <i>Öğrencilere nasıl hitap ettiniz?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>İsimleriyle hitap ettim.</i>	8
<i>“Arkadaşlar-sevgili arkadaşlar” diye hitap ettim.</i>	6
<i>Sadece konuyu anlatmaya odaklandığım için isimleriyle hitap edemedim.</i>	1
<i>Öğrencileri oyuncu gibi değerlendirdiğim için isimleriyle hitap edemedim.</i>	1
<i>Kartları göremediğim için ve öğrencileri de tanımadığım için isimleriyle hitap edemedim.</i>	4
<i>Öğrenciler değiştikleri için isimleriyle hitap edemedim.</i>	1
<i>“Siz”, “bey”, “hanım” veya “buyrun” diye hitap ettim.</i>	4
<i>Sınırlı sayıdaki kişilerin adlarını ezberleyip onlara isimleriyle hitap ettim.</i>	1
<i>Tanıdıklarına isimleriyle hitap ettim.</i>	1

Öğrencilere isimleriyle hitap eden öğretici sayısı 8’dir. Buna karşılık 2 öğretici sınırlı sayıda kişinin adını ezberlediklerini ve sadece tanıdıklarına isimleriyle hitap ettiklerini belirtmişlerdir. 6 öğretici ise “arkadaşlar” ve “sevgili arkadaşlar” gibi daha samimi bir ifadeyle öğrencilere hitap ederken 4 öğretici “siz, hanım, bey, buyrun” gibi daha resmi ifadeler kullandıklarını belirtmişlerdir. 7 öğretici öğrencilere isimleriyle hitap edememe nedenleri olarak sadece konuyu anlatmaya odaklanmak, isim kartlarını görememek, öğrenci değişikliğinden dolayı öğrencileri tanıyamamak ve oradaki öğrencileri gerçek öğrenciler olarak görememe şeklinde sıralamışlardır.

Öğreticiler öğrencilerle konuşurken daha çok “arkadaşlar”(17), “sevgili arkadaşlar”(2), “sevgili öğrenciler”(1) ve “gençler”(1) şeklinde ifadeler kullandıklarını söylemişlerdir.

Tablo 15 <i>Ders dışında da öğrencilerin sizinle iletişim kurmasına ön ayak oldunuz mu?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Çekimler sonrasında bana ulaşmak isteyen öğrencilere e- posta adresimi verdim.</i>	1
<i>Öğrencilerin benimle iletişim kurmalarını sağlamaya çalıştım ve olumlu dönütler aldım.</i>	6
<i>Stüdyodaki öğrencileri gerçek, tanıdık ve ilgili öğrenciler olarak göremediğim için böyle bir çabaya gerek duymadım.</i>	10
<i>Hiç aklıma gelmedi, bu konuda uyarı olsaydı yapardım.</i>	1
<i>Hatırlamıyorum.</i>	1

“Ders dışında öğrencilerin sizinle iletişim kurmasına ön ayak oldunuz mu?” sorusuna 11 öğretici “hayır” cevabını vermiştir. Bunun nedenleri olarak öğretmenler stüdyodaki öğrencileri gerçek, tanıdık ve ilgili öğrenciler olarak görmediklerini, öğrenciye ders dışında da vakit ayırmanın ve arkadaşlık kurmanın özel bir süreç gerektirdiğini ya da böyle bir çabanın hiç akıllarına gelmediğini söylemişlerdir. Bir öğretim üyesi ise çekimler sonrasında kendisine ulaşmak isteyen öğrencilere e posta adresini verdiğini söylemiş; 6 öğretim üyesi ise ders dışında da öğrencilerin kendileriyle iletişim kurma çabalarına olumlu dönütler aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 16 <i>Öğrencileri derse katılımlarından dolayı övdünüz mü?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Öğrencilerden gelen her türlü dönütü övdüm.</i>	12
<i>Yeterli olmasa da birkaç kez yapmaya çalıştım.</i>	1
<i>Dersi kapatırken katılımlarından dolayı onlara teşekkür ettim.</i>	1
<i>Hatırlamıyorum.</i>	1
<i>Övgüye gerek görmedim.</i>	3

Öğreticilerin, “Öğrencileri derse katılımlarından dolayı övdünüz mü?” sorusuna olumlu cevaplar verdikleri görülmüştür. 12 öğretici öğrencilerin takdir edilmesinin özgüven ve güdülenmeyi arttıran önemli bir unsur olduğunu vurgulayarak her türlü dönütü övdüklerini belirtmişlerdir. 2 öğretim üyesi ise öğrencilerin katılımlarını sınırlı ölçüde övmeye çalıştıklarını, öğrencilerin verdiği cevabı onayladıklarını, pekiştiriciler kullandıklarını belirtmiş ancak bunların kendileri açısından yeterli olmadığını da eklemişlerdir. Bir öğretim

üyesi dersi kapatırken öğrencilere teşekkür ederken övgüye gerek görmeyen 3, hatırlamıyorum diyen bir öğretim üyesi vardır.

Tablo 17 <i>Öğrencilerin soru, yanıt ve yorumlarını değerlendirme durumunuz nedir?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Anlatılan konuyla ilgisi olmasa bile her türlü soruyu yanıtlamaya çalıştım.</i>	17
Öğrenciler soru sormadıkları için böyle bir durum yaşanmadı.	1

Öğrencilerin soru-yanıt ve yorumlarını değerlendirme konusunda, öğretmenlerin neredeyse tamamı (17 kişi) anlatılan konuyla ilgisi olmasa bile her türlü soruyu yanıtlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğreticilerin sorularla ilgili olarak geliştirdikleri bazı teknikler vardır. Öğrenciye hiç cevap vermemektense daha genel cevaplar veya espriyile karışık cevaplar vermek, soruyu bir sonraki derste cevaplamayı önermek geliştirilen teknikler arasındadır. Öğreticilerin sorulara cevap verme konusunda oldukça hassas davrandıkları saptanmıştır. Özellikle soruyu cevaplamamanın “hoca bilmiyor” gibi bir algıya neden olabileceği, bu nedenle ilgili-ilgisiz tüm sorulara cevap vermeye çalıştıklarını söylemişlerdir.

Tablo 18 <i>Sohbete yer verebildiniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Sıcaklık sağlayıp tekdüzeliği kırdığı için sohbet yer verdim.</i>	3
Süre sınırlı olduğu için sohbeta yer veremedim.	13
Konu uygun olmadığı için sohbeta yer veremedim.	1
Ekran karşısındaki izleyiciyi ilgilendirmeyeceğini düşündüğüm için sınırlı sohbet ettim.	1
Stüdyo gibi yapay bir ortamda sohbet edecek yakınlığı bulamadım.	1
Öğrencileri tanımadığım için sohbeta yer veremedim.	1
Yayın yasaklarından dolayı sohbet edemedim.	1
Konuya yoğunlaştığım için sohbet edemedim.	1

“Açık Sınıf derslerinde sohbeta yer verebildiniz mi?” sorusuna sadece 2 öğretici öğrencilerle aralarında bir sıcaklık sağladığı ve tekdüzeliği kırdığı gerekçesiyle “evet” yanıtını vermiştir. 16 öğretim üyesi ise sürenin sınırlı olması, konunun uygun olmayışı, ekran karşısındaki izleyiciyi ilgilendirmeyeceği düşüncesi, stüdyonun yapay bir ortam olması, öğrencileri yeterince tanıyamamak, yayın yasakları ve konudan uzaklaşmamak gibi nedenlerle sohbeta yer veremediklerini belirtmişlerdir. Bir öğretim üyesi bu durumu “İzleyici sohbet mi dinleyeceğiz yoksa ders mi diyebilir ” şeklinde dile getirmiştir.

Tablo 19 <i>Hata yaptığınızda öğrencilerden özür dilediniz mi?</i>	
İfadeler	Frekans
<i>Hata yapmanın doğal bir davranış olduğunu düşündüğüm için rahatlıkla hata yaptığımı söyleyip düzelttim.</i>	8
<i>Hata yapmadım ama yapsaydım da sorun olmazdı.</i>	7
<i>Hata yapmak öğrencide güvensizlik yaratır ama dalgınlıkla hata yaptığım zaman bunu espiyle dile getiririm.</i>	1
<i>Stüdyo ortamında hata yapmak kabul edilemez.</i>	2

Hata yapma konusunda 16 öğretim üyesi bunun doğal bir davranış olduğunu, rahatlıkla hata yapıp onları düzeltbildiklerini belirtmişlerdir. Yine de hata yapmanın öğrencide güvensizlik yarattığını böyle bir durumda işi espiye vurmanın iyi bir yol olduğunu söylemişlerdir. İfadelerde yapılan şaşkınlıklar, yanlışlar doğal kabul edilmiştir. 2 öğretim üyesi ise stüdyo ortamında hata yapmanın kabul edilemez olduğunu, üniversiteyi temsil etmenin hata yapmamayı gerektirdiğini belirterek böyle bir durumda çekimi tekrarlamak yoluna gittiklerini dile getirmişlerdir.

Öğreticiler daha çok TV yayınları nedeniyle meslektaşlarından gelecek tepkiler, bazı markaları söyleyip söylememekle ilgili tedirginlikler, konuyu eleştirel ele alamama ve her türlü örneği verememe gibi konularda sınırlılıklar yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Bu tür sınırlılıklar ders sırasında yaşanan öğretici-öğrenci etkileşimini de sınırlamıştır.

Öğreticiler yine de Açık Sınıf formatının sadece kameraya bakarak ders anlatmaktan daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. 1 öğretim üyesi ise dersliklerde yüz yüze verilen derslerin televizyondan yayınlanmasının daha iyi olacağını söylemiştir.

Sonuçlar

Araştırmanın ilk bölümünde öğretmenlerin sözel olmayan davranışları açısından konuşmalarıyla uyumlu jest ve mimik kullanma, konuşan öğrenciyi ilgili ve dikkatli bir şekilde dinleme, ders sırasında rahat bir vücut pozisyonunda durma ve derslerini notlarına bakmadan anlatma konusunda başarılı oldukları ya da bu konularda çaba gösterdikleri saptanmıştır. Buna karşılık, öğretmenlerin ders anlatırken yeterince hareket etmeyip, öğrencilere fazla yaklaşmadıkları ve gülümsemedikleri belirlenmiştir. Tekdüze olmayan bir ses tonuyla ders anlatan öğretici sayısı da azdır. Öğreticilerin en başarılı olduğu sözel

yakınlık davranışı ise öğrencilerin soru-yanıt ve yorumlarını değerlendirme olarak belirlenmiştir. Öğreticilerin başarı gösterdikleri bir diğer yakınlık davranışı da verdikleri soru-yanıt ve yorumlar sonrasında öğrencileri övmeleridir. Öğreticilerin, “biz”, “bizim sınıf”, “arkadaşlar” gibi kapsayıcı ifadeleri kullanmaları konusunda ise kısmen başarılı oldukları saptanmıştır. Sözel yakınlık davranışlarının en belirgin göstergelerinden biri, soru sorup öğrencileri konuşmaya teşvik etmektir. Ancak ders süresince öğrenciyle iletişim kurmayan, soru sormayan öğretmenlerin varlığı, eğitsel içeriği anlatmaya odaklanmakla açıklanabilir. Oysa Açık Sınıf formatı öğretici ile stüdyodaki öğrencilerin etkileşimine uygundur. Öğreticilerin dersi tek taraflı bir bilgi akışından çok, etkileşime olanak tanıyan bir biçimde sürdürmeleri beklenir. Araştırmadan çıkan bir diğer sonuç da, öğretmenlerin kişisel deneyim ve bilgilerini öğrencilerle paylaşmaktan, mizah kullanmaktan, ders dışında öğrencilerin kendileriyle iletişim kurmasına ön ayak olmaktan ve sohbet yer vermekten kaçınmalarıdır. Öğreticilerin neredeyse yarısı ise öğrencilere isimleriyle hitap etmemiştir. Araştırmanın ilk bölümünden çıkan genel sonuç, Açık Sınıftaki öğretmenlerin sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışlarının tam ve istenilen düzeyde olmadığıdır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, öğretmenler bu yakınlık davranışlarının neden istenilen düzeyde olmadığını, kendi görüşleri açısından ortaya koymuşlardır. Bu görüşmeler sonucunda öğretmenler; jest-mimik kullanma, öğrencilerin soru ve yorumlarını dinleme, dersi doğaçlama ya da arada sırada notlara bakarak anlatma, sesi iyi kullanma, öğrencileri derse katılımlarından dolayı övme ve soru-yanıtları değerlendirme gibi yakınlık davranışlarında bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu sıralanan davranışlar geleneksel yüz yüze yapılan derslerde öğretmenlerin zaten sıkça kullandıkları davranışlardır. Buna karşılık öğretmenler stüdyo ortamında hareket etme, öğrenciye yaklaşma, kendini rahat hissetme, kişisel deneyimleri paylaşma, mizah kullanımı, öğrenciye ismiyle hitap etme, ders dışında öğrencilerle iletişim kurmaya ön ayak olma ve sohbet gibi konularda geleneksel yüz yüze sınıf ortamının aksine yeterince yakınlık davranışı gösteremediklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğreticinin, kamera ve ışık kaynaklarından duyulan rahatsızlık, süre sınırlılığı, video teknolojisine yabancılik, ekran karşısında hata yapma ve yanlış anlaşılma kaygısı, gerginlik, deneyimsizlik, heyecanı kontrol edememe, yayın yasakları ve stüdyodaki öğrenci profili gibi kendi denetiminin dışındaki nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Öneriler

Stüdyo öğrencili ders videolarında görev alacak öğretim elemanlarına bir yakınlık eğitim programı düzenlenebilir. Öğreticilerin sözel ve sözel olmayan yakınlık davranışlarını arttırmayı amaçlayan bu program; ders videolarının olanak ve sınırlılıkları, ses- jest ve mimik kullanımı, heyecanı kontrol etme, yayın yasaklarıyla ilgili bilgi sahibi olma, deneme kayıtları sonucunda özeleştiri yapma, stüdyo ekibiyle uyum, ders içeriğini etkileşimli sunabilme, hareket etme ve öğrencilere yaklaşma gibi alanlara özellikle yoğunlaşmalıdır.

Uzaktan öğretimde öğretmen yakınlığının farklı öğretim ortamlarında nasıl kullanıldığı ve öğrenenlerin üzerindeki etkilerin neler olabileceği sorgulanabilir. Bu anlamda araştırma, gelecekte yapılacak bu tür çalışmalara basamak oluşturabilir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Pegem: Ankara.
- Christophel, D. M. (1990). The relationship among teacher immediacy behaviors, student motivation, and learning. *Communication Education*, 39(4), 323-340.
- Dinquan, J. (1998). The role of teachers in distance and open education. *12. Annual Conference Asian Assosiation of Open Universities*, 4-6 November, Hong Kong Sar, China.
- Ergin, A., ve Geçer, A. (1999). Öğrenci algılarına göre öğretim elemanlarının iletişim biçimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1-28.
- Gay, L. R. (1987). *Competencies for analysis and application: educationel research*. (3rd.ed) New York,NY: Macmillan.
- Geçer, A., ve Deryakulu, D. (2004). Öğretmen yakınlığının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 40(40), 518-543.
- Gorham, J. (1988). The relationship between verbal teacher immediacy behaviors and student learning. *Communication Education*, 37(1), 40-53.
- Hutchins, H. M. (2003). Instructional immediacy and the seven principles: strategies for facilitating online courses. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 6(3).
- Kılıç, L.(1987). *Televizyon eğitim programlarında yapım-yönetim*. Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 110. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kip, B., ve Aydın, C. H. (2008). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında sosyal bulunuşluk algısı, 8. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Mehrabian, A. (1968). Some referents and measures of nonverbal behavior. *Behaviorial Research Methods and Instrumentation*, 1(6), 203-207.
- Mehrabian, A. (1981). *Silent messages: Implicit communication of emotions and attitudes*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2.nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage

- Ostendorf, V.A. (1997) Teaching by television. *New Directions for Teaching and Learning*, 71, 51-58.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilcek nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(4), 543-559.
- Walther, J. B. (1992). Interpersonal effects in computer-mediated interaction a relational perspective. *Communication Research*, 19(1), 52-90.

Yazarlar Hakkında

Yrd. Doç. Dr. Ayşenur İNCEELLİ

Dr. Ayşenur İNCEELLİ, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi TV Yapım Merkezi'nde 1986 yılından beri çalışmaktadır. Dr. İnceelli, bu merkezde sırasıyla resim seçicilik ve dijital video efekt operatörlüğü yapmıştır ve halen senaryo bölümünde çalışmaktadır. Dr. İnceelli, lisans eğitimini Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nde tamamlamış ve 1984 yılında mezun olmuştur. Dr. İnceelli, 1987 yılında ise Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamlamış, 1998 yılında da Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Bölümünde doktor unvanını almıştır. Dr. Ayşenur İNCEELLİ'nin ilgi alanları arasında açık ve uzaktan öğrenme ve eğitim televizyonu yer almaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, TV Yapım Merkezi, Yunus Emre Kampusu, Eskişehir, Türkiye
Eposta: ainceelli@anadolu.edu.tr

Yrd. Doç. Özden CANDEMİR

Yazar Özden Candemir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğretim üyesidir. Özden Candemir, 1982 yılında Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Sanatları Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini tamamlayarak uzman unvanını alan Özden Candemir, 1999 yılında ise Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nden sanatta yeterlik derecesini almıştır. Candemir 1982-2014 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi televizyon stüdyolarında eğitim programları üretim sürecinde görev yapmıştır. Özden Candemir, açık ve uzaktan öğrenme alanında ulusal düzeyde proje çalışmalarına da katılmıştır. Yazar Özden Candemir'in ilgi alanları arasında öğretimsel video, eğitim televizyonu ve sosyal antropoloji, belgesel bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, AÖF, Yunusemre Kampüsü, Eskişehir, Türkiye
Tel (İş): +90 223350580/5806
Eposta: ocandemir@anadolu.edu.tr